

תלמידים יקרים,

← לפניכם מבחן בעברית:

- לרשותכם 90 דקות.
- קראו בעיון את כל הקטעים, וענו בתשומת לב על כל השאלות.
- אפשר לכתוב בעיפרון או בעט.
- בחלק מן השאלות הודגשו מילים חשובות. שימו לב למילים אלה.

← בשאלות שבהן אתם נדרשים לכתוב תשובה, כתבו אותה במקום המיועד לכך.

← בשאלות שבהן אתם נדרשים לבחור תשובה נכונה אחת מבין כמה תשובות, בחרו את התשובה וסמנו לידה ☒.← אם אתם רוצים לשנות את תשובתכם, מחקו את מה שסימנתם כך: , וסמנו ☒ ליד תשובה אחרת.← אם תסמנו ☒ ליד יותר מתשובה אחת, התשובה תיפסל.

✓ לפני מסירת המבחן –

בדקו היטב את תשובותיכם,
ותקנו לפי הצורך.

בהצלחה! 😊

פרק ראשון

לפניכם ערך מאנציקלופדיה. קראו אותו וענו על השאלות שאחריו.

תנועות נוער

מעובד על פי "אביב חדש: האנציקלופדיה הישראלית לנוער", המהדורה המקוונת, כרך 17, עמ' 165–166, 2004.

- הדדית, וכך עוררו בקרב חבריהן הצעירים הרגשת שייכות וזהות. לפני מלחמת העולם הראשונה, 35 שהחלה ב-1914, קמו באירופה תנועות הנוער היהודיות הראשונות. הקמתן הייתה קשורה בסירובן של תנועות הנוער הגרמניות לקבל יהודים לשורותיהן ובהתחזקות התודעה הציונית. תנועות הנוער היהודיות חינכו לערכים לאומיים-ציוניים וקראו לחבריהן לעלות לארץ-ישראל. תנועות נוער יהודיות, המרכזות בני נוער במסגרות רעיוניות וחברתיות, פועלות גם היום בכל הארצות שיש בהן קהילות יהודיות מאורגנות.
- תנועות הנוער בישראל**
- בראשית המאה העשרים קמו בארץ-ישראל תנועות נוער בהשפעת בוגרי תנועות נוער שעלו לארץ מאירופה. 50 רוב תנועות הנוער בארץ היו קשורות למפלגות פוליטיות וחינכו להתיישבות חלוצית בקיבוצים. רבים מחניכי תנועות הנוער ובוגריהן מילאו תפקידים במאבק לעצמאות ישראל ובקליטת עלייה. 60 לאחר הקמת המדינה נוסדו מתנ"סים וארגונים התנדבותיים כמו "נוער לנוער", שדאגו לרווחת טובה, התנהגות מוסרית ועזרה
- תנועות נוער הן ארגונים המקיימים פעילויות חברתיות ותרבותיות ולעתים גם פוליטיות עבור בני נוער. תנועות אלה פועלות בכל רחבי העולם. בארץ-ישראל הן נוסדו בראשית המאה העשרים.**
- תנועות הנוער הראשונות**
- ראשיתן של תנועות הנוער בגרמניה ובאנגליה. בגרמניה התאגדה ב-1896 קבוצת תלמידים לשם עריכת טיולים וקראה לעצמה "ציפורים נודדות". חברי הקבוצה שרו שירי-עם, רקדו ריקודי-עם, לבשו בטיוליהם בגדים פשוטים, ובילו מסביב למדורה. עם הזמן הם הגדירו את עקרונות התנועה. עד מהרה התפשטה התנועה בגרמניה כולה, והקבוצות השונות הקימו איגוד ארצי. בשנת 1907 הוקמה באנגליה תנועת "הצופים". עם השנים היא הפכה לתנועת נוער בין-לאומית. 10 15 20
- בהשפעת תנועות הנוער בגרמניה ובאנגליה קמו תנועות נוער בארצות מערב נוספות. מרביתן היו התאגדויות של קבוצות קטנות שחבריהן היו בני אותו הגיל. הן פעלו בהדרכת מדריך צעיר ובילו בצוותא. קבוצות אלה הדגישו את אורח החיים הפשוט ואת החישול הגופני. הן פעלו להקניית ערכים של אזרחות טובה, התנהגות מוסרית ועזרה
- 25 30

גידול במספר החניכים בתנועות הנוער בישראל

מעובד על פי "הנוער בתנועה מתמדת", 18/9/11, שכתבה יעל עבאדי.

לרגל שבוע תנועות הנוער במערכת החינוך פרסם משרד החינוך בתאריך 18/9/11 נתונים חדשים על תנועות הנוער בישראל. על פי הנתונים, פועלים היום כ-300 אלף חניכים ב-14 תנועות נוער שונות, בכ-2,500 סניפים בכל רחבי הארץ. 94 סניפים מתוכם נפתחו רק בשנתיים האחרונות. כמו כן נרשמה עלייה של 20% בשיעור החניכים המשתתפים במחנות הקיץ.

<http://glz.co.il/NewsArticle.aspx?newsid=90428>

© כל הזכויות שמורות לגל"צ Online

90 החניכים משתתפים במשחקים, בשיחות ובפעילויות חברתיות שונות. תנועות נוער עוסקות בפעילות קהילתית ענפה ותורמות רבות לחברה בישראל. הן מסייעות בקליטת עלייה, בחיזוק הקשר עם קהילות יהודיות בעולם, בשילוב אוכלוסיות מיוחדות בחברה ועוד. חופשות הלימודים מנוצלות על פי רוב לטיולים להכרת הארץ הכוללים 100 בישול ורחצה בתנאי מחנה ולינה תחת כיפת השמים.

© כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית.

65 בני הנוער והציעו להם פעולות חווייתיות. לכן חלה ירידה במספרם של החניכים בתנועות הנוער. עם זאת לאפחתה חשיבותן, הן בחינוך לערכים חברתיים הן ככוח פוליטי. חניכים רבים משתתפים עד היום, למשל, בפעילות למען הקהילה ובהפגנות.

70 ממחצית שנות ה-90 ועד היום פועלים בתנועות הנוער חניכים יהודים, ערבים ודרוזים.

75 רובם נערות ונערים הרואים בתנועה מסגרת לבילוי חברתי ולהתפתחות אישית וכן להגשמת מטרות חברתיות ולאומיות.

הפעילות בתנועות הנוער

80 חברי תנועות הנוער נפגשים פעמים אחדות בשבוע בימים קבועים. הם באים למרכזי הפעילות המכונים "קן", "סניף" או "שבט" בתלבושת המיוחדת לתנועתם. חברי התנועות מחולקים לקבוצות לפי גילם, 85 והמדריכים מבוגרים מן החניכים בשנים אחדות בלבד.

בפגישות המכונות "פעולות"

מועצת תנועות הנוער בישראל (מת"ן)

רחוב היסמין 1, רמת אפעל, רמת-גן

כרטיס ביקור:

מועצת תנועות הנוער בישראל היא ארגון התנדבותי אשר נוסד בשנת 1974.

המועצה היא מקום מפגש לראשי תנועות הנוער מכל גוני הקשת הפוליטית. המועצה עוסקת בבעיות אקטואליות בתחום החינוך, במעורבות הנוער בתהליכים חברתיים ובפעילות ציבורית וכן בבעיות השעה של החברה הישראלית מתוך זיקה לתנועה הציונית ולמגילת העצמאות.

המועצה היא גם גוף מתאם בין התנועות השונות בנושאי טיולים ארציים, מחנות קיץ, בטיחות, בריאות וביטחון. למועצה יש קשר עם מועצות של ארגוני נוער מקבילים בעולם, והיא מקיימת עם ארגונים אלה חילופי משלחות נוער.

מתוך: אתר מת"ן, <http://www.tni.org.il>

© כל הזכויות שמורות למועצת תנועות הנוער בישראל (מת"ן).

השאלות**שאלה 1**

בשורות 28–30 כתוב: "קבוצות אלה הדגישו את אורח החיים הפשוט..."
העתיקו את המשפט המלמד שחברי תנועת הנוער **הראשונה בגרמניה** הדגישו
אורח חיים פשוט.

.....

שאלה 2

מה היו שתי הסיבות להקמתן של תנועות הנוער **היהודיות** הראשונות באירופה,
לפי הטקסט?

1.

2.

.....

שאלה 3

בשורות 67–69 כתוב: "עם זאת לא פחתה חשיבותן, הן בחינוך לערכים
חברתיים הן ככוח פוליטי".
במה אפשר להחליף את המילים **עם זאת** כך שמשמעות המשפט תישמר?

1. ☐ זאת כי
2. ☐ זאת אומרת
3. ☐ למרות זאת
4. ☐ לעומת זאת

שאלה 4

העיקרון שלפיו מאורגן המידע בטקסט הוא

1. ☐ השוואה בין תופעות.
 2. ☐ רצף של זמן.
 3. ☐ בעיות ופתרון.
 4. ☐ יתרונות וחסרונות.

שאלה 5

לפניכם מידע שאינו מופיע בטקסט.

תנועת הנוער היהודית הגדולה ביותר באירופה הייתה "השומר הצעיר".
 אחריה קמו באירופה עוד תנועות נוער, בהן "בית"ר", "גורדוניה", "בני
 עקיבא" ו"מכבי צעיר".

היכן מתאים להוסיף בטקסט את המידע הזה?

1. ☐ בפסקה שבשורות 22–34
 2. ☐ בפסקה שבשורות 35–49
 3. ☐ בפסקה שבשורות 54–60
 4. ☐ בפסקה שבשורות 72–78

שאלה 6

מה המטרה העיקרית של הטקסט הנלווה "גידול במספר החניכים בתנועות הנוער בישראל"?

- ☐ 1. להצביע על הגידול במספר החניכים במחנות הקיץ.
- ☐ 2. לדווח על מספר הסניפים שיש לתנועות הנוער בישראל.
- ☐ 3. לתאר אילו תנועות נוער פועלות בישראל.
- ☐ 4. להציג נתונים עדכניים על תנועות הנוער.

.....

שאלה 7

בכרטיס הביקור שבטקסט הנלווה "מועצת תנועות הנוער בישראל (מת"ן)" מופיעים פרטי מידע על המועצה.
לפניכם רשימה של פרטי מידע.
סמנו ✓ ליד כל פרטי המידע המופיעים בכרטיס הביקור של המועצה.

- שם הארגון ☐ (1)
- שמות חברי הארגון ☐ (2)
- בעלי התפקידים בארגון ☐ (3)
- מועד ההקמה של הארגון ☐ (4)
- תחומי הפעילות של המועצה ☐ (5)
- מספר תנועות הנוער במועצה ☐ (6)

שאלה 8

בכתיבתכם הקפידו על טקסט רציף,
על הניסוח, על סימני הפיסוק,
על כתיב נכון ועל כתב־יד ברור.

יש בני נוער הטוענים שכיום הפעילות בתנועות נוער מיותרת, ועדיף לנצל את שעות הפנאי בדרכים אחרות. הביעו את דעתכם על טענה זו ונמקו את דבריכם לפי הטקסט. כתבו 5-7 שורות.

שאלה 9

מדוע המילה "הצופים" בשורה 19 כתובה בין מירכאות?

- ☐1 כי היא לקוחה ממקור אחר.
- ☐2 כי היא שם של ארגון או מוסד.
- ☐3 כי היא מילת סלנג בעברית יום-יומית.
- ☐4 כי המשמעות של המילה הפוכה מהמשמעות המקובלת.

.....

שאלה 10

בשורות 24–26 כתוב: "מרביתן היו התאגדויות של קבוצות קטנות..."
באיזה ערך תחפשו במילון את המילה **הַתְּאָגְדוּיּוֹת**?

- ☐1 הַתְּאָגְדוֹת
- ☐2 הַתְּאָגְדוֹ
- ☐3 אָגְדוֹת
- ☐4 אָגְדָּה

.....

שאלה 11

בשורות 77–78 כתוב: "... וכן להגשמת מטרות חברתיות ולאומיות".
סמנו ✓ ליד **כל** המילים שמתאים לצרף אליהן את המילה **להגשים**.

- טענה ☐ (1)
- שאיפה ☐ (2)
- פתרון ☐ (3)
- זיכרון ☐ (4)
- משאלה ☐ (5)
- חלום ☐ (6)

המשיכו לעבוד בעמוד הבא.

פרק שני

לפניכם שני טקסטים בנושא גני חיות. הטקסט הראשון הוא כתבה, והטקסט השני הוא תגובה על כתבה זו.

קראו את הטקסטים וענו על השאלות שאחריהם.

טקסט 1

מי באמת צריך גני חיות?

מעובד על פי כתבתו של יוסי וולפסון* "מי באמת צריך גני חיות?", אתר ynet, 26/2/08

זוכרים את גני החיות של פעם? אוסף של תאי צינוק צרים, בורות חשופים וחצרות שוממות שסגרו על חיות בר אדישות או אחוזות טירוף. גני החיות של היום מתיימרים לשרת ערכים נעלים של חינוך להגנת בעלי חיים ולאהבת הטבע, של שימור מינים ביולוגיים ושל השקבת בעלי חיים לטבע, אך למעשה אינם עושים זאת. גם אם חלק מן העובדים בגני החיות מאמינים בערכים הללו, ליומרות האלה אין באמת אחיזה במציאות.

© Richard Beech

כבר בעת העתיקה שימשו גני חיות סמל למעמדו של השלטון. מלכים נהגו להחזיק אוספים של בעלי חיים כדי להפגין את כוחם. במאות הקודמות החלו להופיע גני חיות בערים הגדולות באירופה ובצפון אמריקה, והם שימשו סמל למעמד העיר. המגמה הזאת לא השתנתה, ובערים רבות בארץ יש גני חיות גם היום.

בעת האחרונה, בשם ערכים של חינוך הציבור לאהבת בעלי חיים, מחליפים גני החיות את הכלובים והסורגים במחיצות שקופות או בתעלות מים. אך האם עליונותו של האדם ורודנותו פחתו עקב זאת? זה רק נראה כך. גם אם יש מחיצות שקופות ותעלות מים במקום סורגים, עדיין מדובר בכליאה של בעלי חיים להנאת האדם ובהפגנת עריצותו ורודנותו של האדם כלפי סביבתו. הקהל עדיין זורם לגני החיות אף על פי שהוא יודע שמדובר בבעלי חיים כלואים בכלוב או מאחורי מחיצה.

איזה מסר עובר לקהל הזה? האם הוא אינו מפנים את המסר שהכליאה היא דבר מקובל? יש מי שאומר שמדובר בטרגדיה, אך היא הכרחית. ואני שואל, אם באמת אפשר לבלות יום של כיף ולקרב את האדם לטבע כשבעל החיים כלוא מאחורי סורג ובריא, על רקע תפאורה שהיא חיקוי מגוחך של הסביבה הטבעית.

* עורך הדין יוסי וולפסון הוא פעיל למען זכויות בעלי חיים.

כליאת בעלי חיים בגני חיות היא רק דוגמה אחת לעריצותנו ולאופן שבו
 אנו, בני האדם, שעבדנו את כל משאביו של כדור הארץ לצרכינו. השמדנו את
 היערות, הרעלנו את האוקיינוסים וערכנו ניסויים בבעלי חיים. פעולות אלה
 ואחרות נמשכות גם היום. נוסף על כך הדחפורים ורכבי השטח כובשים את
 שטחי המחיה האחרונים של חיות הבר ודורסים את בעלי החיים השוכנים 30
 בהם. מי שרוצה ללמוד על ההתנהגות הטבעית של בעלי חיים, מוטב שיצפה
 בטלוויזיה, יבלה את אחר הצהריים בהתבוננות בציפורים בגן ציבורי קרוב, או
 יטייל בשעות הבוקר המוקדמות בשטחי הפרא שעדיין נותרו לנו. הוא ימצא
 בהם גם שקט טבעי, שכל כך קשה למצוא בגני החיות.

טקסט 2

צריך גני חיות, ולא – הם ייעלמו

מעובד על פי תגובה מאת שמוליק ידוב** שפורסמה באתר ynet, 28/2/08

יש השואלים: "האם יש צורך בגני חיות בעידן שבו אנחנו חיים?" ואני שואל:
 "האם יש לנו הזכות לוותר על קיומו של המוסד שנקרא גן חיות?"
 קצב הכחדת המינים הולך וגדל בכל רחבי העולם, ומאמצים רבים מושקעים
 בשימור המינים הנותרים. בשנת 1998 היו 49 מינים של דו-חיים מצויים
 בסכנת הכחדה, ואילו היום מצויים 1,178 מינים של דו-חיים במצב זה. 5
 בישראל מצויים בסכנת הכחדה 30 מיני דגים, 15 מיני יונקים, 10 מיני
 זוחלים ו-12 מיני ציפורים.
 מי שיוצא לטבע היום, כבר אינו רואה את מה שראו הוריו. מינים רבים
 נעלמו, מינים אחרים הופיעו, ושטחים פתוחים רבים הפכו לשטחים בנויים.
 האדם אחראי למציאות הזאת, ועל כך אין ויכוח. השאלה היא אם אפשר לתקן, 10
 אפילו במעט, את המצב, ואם כן – כיצד.

קהל מבקרים בגן החיות בירושלים

צודקים הטוענים שגני החיות
 הראשונים באו להציג את עליונות
 האדם על החי. אך במשך השנים
 עברו גני החיות מהפכה של ממש, 15
 גם במראה שלהם וגם במטרותיהם.
 גני החיות הפכו מארגונים שמטרתם
 במקרה הרע בידור ובמקרה הטוב
 חינוך משולב בבידור להמונים, לארגונים שמטרותיהם העיקריות הן שימור
 מינים וחינוך לשמירה על הטבע. 20

** שמוליק ידוב הוא מנהל האוסף הזואולוגי בגן החיות התנ"כי ע"ש משפחת טיש בירושלים.

25 גני החיות כיום מעורבים בפרויקטים רבים של שימור מינים, הגנה על מינים והשקפה לטבע של מינים שונים בעולם. יתרונם הגדול הוא בדיוק במה שאחרים רואים בו חיסרון: היכולת לגרום למיליונים רבים של בני אדם להכיר בערך של בעלי החיים ולהבין שקיומם תלוי במידה רבה באדם. אנו לא רוצים לכלוא לשווא בעלי חיים, אך עבור מינים רבים ההימצאות בגן החיות היא הדרך היחידה לשרוד.

30 גני החיות משתדלים להציל מינים רבים של בעלי חיים ככל האפשר, כדי שהם לא יישמרו רק בסרטים. אני מאמין שהארגונים לזכויות בעלי חיים רוצים גם הם להציל בעלי חיים רבים ככל האפשר, ולכן נראה לי שהמטרות שלנו אינן שונות. הוויכוח הוא כיצד עושים זאת. בואו ננסה לפעול למען המטרה המשותפת, וכך כולנו נרוויח – אנחנו ובעלי החיים. גני החיות ידאגו לשפר את תנאי המחיה של בעלי החיים המוחזקים בהם, והארגונים לזכויות בעלי חיים ילמדו להכיר בחשיבותם של גני החיות ולא ימשיכו להתנגד לקיומם.

© כל הזכויות שמורות לאתר ynet סביבה – דעה.

© צילום: תמר רביב. באדיבות גן החיות התנ"כי.

השאלות**שאלה 12**

יוסי וולפסון מציין בכתבתו שכיום תנאי החיים בגני החיות טובים יותר משהיו בעבר.

כתבו על-פי שורות 14–20 את **התגובה** של יוסי וולפסון על דברים אלה.

.....

שאלה 13

המטרה **העיקרית** של יוסי וולפסון, כותב טקסט 1, היא

- ☐₁ להסביר לקוראים מדוע גני חיות הם סמל למעמד.
- ☐₂ לתאר לקוראים את הסבל של בעלי החיים בגני חיות.
- ☐₃ להציג לקוראים את התנגדותו לקיומם של גני חיות.
- ☐₄ לשכנע את הקוראים בעליונות האדם על החי.

שאלה 14

בשורות 2-4 בכתבתו של יוסי וולפסון כתוב: "גני החיות של היום מתיימרים לשרת ערכים נעלים של חינוך להגנת בעלי חיים ולאהבת הטבע..." למה מתכוון יוסי וולפסון במשפט הזה?

- ☐ 1 גני החיות **אכן משרתים** ערכים נעלים של חינוך להגנת בעלי חיים ולאהבת הטבע, כמו שהם טוענים.
- ☐ 2 גני החיות **לא באמת משרתים** ערכים נעלים של חינוך להגנת בעלי חיים ולאהבת הטבע, כמו שהם חושבים.
- ☐ 3 גני החיות **לא מתנגדים לשרת** ערכים נעלים של חינוך להגנת בעלי חיים ולאהבת הטבע.
- ☐ 4 גני החיות **מתחייבים לשרת** ערכים נעלים של חינוך להגנת בעלי חיים ולאהבת הטבע.

.....

שאלה 15

המטרה העיקרית של שמוליק ידוב, כותב טקסט 2, היא

- ☐ 1 להציג עמדה מנוגדת לזו של יוסי וולפסון.
- ☐ 2 להביא דוגמה לבעיה שהעלה יוסי וולפסון.
- ☐ 3 להרחיב את דבריו של יוסי וולפסון.
- ☐ 4 לתמוך בדבריו של יוסי וולפסון.

שאלה 16

כתבו מהם שני התפקידים שיש לגני החיות כיום, לדעתו של שמוליק ידוב.

1. _____

2. _____

.....

שאלה 17

שמוליק ידוב משתמש בתגובתו בגוף ראשון.

סמנו למי הוא מתכוון בכל אחד מהמשפטים שלפניכם, לפי הכתוב בטקסט.

שימו לב: אפשר לסמן יותר מאפשרות אחת ליד כל משפט.

המשפט	גני החיות	הארגונים לזכויות בעלי חיים	בעלי החיים
1. "אנו לא רוצים לכלוא לשווא בעלי חיים..." (שורות 24-25)	☐ 1	☐ 2	☐ 3
2. "... שהמטרות שלנו אינן שונות." (שורות 29-30)	☐ 1	☐ 2	☐ 3
3. "... וכך כולנו נרוויח..." (שורה 31)	☐ 1	☐ 2	☐ 3

שאלה 18

כיצד המידע המופיע בהערות השוליים (בתחתית העמודים 14 ו-15) השפיע על עמדתכם כקוראים?

.....

שאלה 19

סמנו על מה מסכימים יוסי וולפסון ושמוליק ידוב, ועל מה הם לא מסכימים.

	מסכימים	לא מסכימים	
1.	☐ ₁	☐ ₂	המראָה של גני החיות השתנה במשך הזמן.
2.	☐ ₁	☐ ₂	גני החיות מעודדים אהבה לטבע.
3.	☐ ₁	☐ ₂	בני האדם אחראים במידה רבה להכחדתם של בעלי חיים.
4.	☐ ₁	☐ ₂	גני החיות חיוניים לבעלי החיים.

כתבו 3-5 שורות.

באחד מגני החיות הגדולים יש _____ חצרות עבור מינים שונים
(11)

של קופים. בכל חצר יש _____ בורות מים עבור הקופים – לשתיה
(3)

ולמשחק.

22. כתבו **סיכום** של שני הטקסטים, והציגו בו את **הטענה העיקרית** של יוסי וולפסון כלפי גני החיות ואת **תגובתו** של שמוליק ידוב על טענה זו.

כתבו 10 שורות לכל היותר.

טיוטה (לא חובה)

מבחן 30 בעברית לכיתה ח', נוסח א'

פרק רביעי

קראו את דף המידע שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.

קומפוסט

בחצר הבית הנחיות למשתמשים

מעובד על פי אתר המשרד להגנת הסביבה,
<http://www.sviva.gov.il>, אוחר בנובמבר 2011.

כימיקלים החוצה!

הקומפוסט משמש דשן אורגני טבעי לכל צמחי הגן והבית: פרחים, עצים, שיחים ודשא. הקומפוסט מטייב את הקרקע, מעשיר אותה ומוסיף לה ולצמחים הגדלים בה חומרי הזנה לאורך זמן ובאופן הזמין לצמח. השימוש בקומפוסט מפחית את הצורך להשתמש בדשנים כימיים.

הקץ למזבלות!

כל אדם מייצר בממוצע כשני ק"ג פסולת ביום. אפשר למחזר ביעילות יותר מ-40% מפסולת זו על ידי הפיכתה לקומפוסט. הכנת קומפוסט ביתי מקטינה את כמות הפסולת הביתית המגיעה למזבלה, ובכך היא מפחיתה את עלויות הטיפול בפסולת.

ממה אפשר להכין קומפוסט?

את רוב הפסולת האורגנית מהמטבח בבית ומהגן אפשר למחזר בקלות בבית ולהפוך אותה לקומפוסט.

מן הבית

מותר – חומר אורגני מן הצומח: שאריות של פירות ושל ירקות, שאריות מזון כדוגמת לחם, אורז, דגנים, אטריות וקליפות ביצים, שאריות של קפה ושקיות תה.

אסור – בשר, דגים ועצמות.

רצוי לשים במטבח שני פחי אשפה, ולהפריד בין הפסולת האורגנית המתאימה ליצירת קומפוסט ובין פסולת אחרת.

העיקרון – מחזור!

קומפוסט הוא דשן אורגני המיוצר משיירי צמחים וחומרים אורגניים, שבדרך כלל מוצאים את דרכם אל פח האשפה כפסולת. חומרים אלה עוברים תהליך של פירוק ביולוגי. בסוף התהליך מתקבל דשן טבעי.

ייצור קומפוסט הוא דרך מעשית וזולה למחזור של פסולת אורגנית ולהפיכתה לדשן עשיר ומשובח.

מן הגינה

מותר – ענפים גזומים של עצים ושיחים, עלי שלכת, דשא קצוץ, נסורת ואפר של מדורות.

אסור – מחטי אורן, עשבים שרוססו בקוטלי חרקים, וצמחים נגועים במחלות.

שונות

מותר – שאריות של בד טבעי (כותנה או צמר), נייר קרטון או טישו, חציר, הפרשות של בעלי חיים אוכלי עשב.

אסור – הפרשות של כלבים ושל חתולים, פגרי חיות, כמויות גדולות של סיבית או דיקט, חומרים שאינם מתפרקים באופן ביולוגי (מתכות, פלסטיק, זכוכית וכו'), סוללות.

כיצד מכינים קומפוסט?

הדרך הטובה ביותר להכין קומפוסט היא לקחת מכל שיש בו פתחי אוויר ולמלא את תחתיתו בגזם גס. הגזם יירקב לאט, ויאפשר ניקוז של נוזלי הפסולת ואוורור הערמה מלמטה.

מעל לגזם יש להוסיף לסירוגין כמויות שוות של חומר יבש (ענפים, עלים יבשים וכו') ושל חומר רטוב (פסולת מטבח, פרחים קמלים, דשא טרי). ככל שהמרכיבים יהיו קטנים יותר, כך תהליך הפירוק יתרחש מהר יותר.

בחירת המקום

יש לבחור פינה מוצלת בגינה המוסכמת על כלל דיירי הבניין.

כיוון שרצוי לערבב את הערמה מדי פעם בפעם, צריך לבחור מקום שתהיה אליו גישה קלה שתאפשר לבצע זאת בנוחות.

תחזוקה

לרמת הלחות בקומפוסט יש חשיבות רבה. הערמה צריכה להיות לחה כמטלית סחוטה – לא רטובה מדי ולא יבשה. במידת הצורך יש להוסיף מים. מדי פעם בפעם רצוי לערבב את הערמה שבמכל בקלשון או במוט, כדי לאפשר אוורור טוב יותר של מרכז הערמה. הפסולת האורגנית פולטת חום בתהליך היווצרות הדשן (עד 60 מעלות צלסיוס), ופליטת החום היא עדות לכך שהתהליך מתקדם. מכל קומפוסט המתחזק פזאות אינו מפיץ ריחות רעים.

הקומפוסט מוכן!

הקומפוסט מוכן כאשר צבעו חום-שחור, ריחו כריח אדמת יער אחרי הגשם, והוא מתפורר בקלות.

קומפוסט מוכן אינו חם, אין סביבו זבובים, לא גדלים בו עשבים, והוא אינו מפיץ ריחות לא נעימים.

את התוצר הסופי אפשר לאחסן לתקופה בלתי מוגבלת ולהשתמש בו בעת הצורך. רצוי לאחסן אותו בשקים מאווררים או בערמה מאווררת הממוקמת במקום מוצל.

בהצלחה!

מחזור זה רווח נקי

השאלות**שאלה 23**

כתבו שני יתרונות **שונים** שיש לשימוש בקומפוסט, לפי דף המידע.

1.

2.

.....

שאלה 24

כדי להכין קומפוסט הכניסה עדי למִכָּל את הפריטים האלה:

- קליפות גרעינים
- לחמנייה יבשה
- פחיות משקה
- חולצת כותנה קרועה
- גביע יוגורט ריק

אילו פריטים שהכניסה עדי למִכָּל **אינם** מתאימים להכנת קומפוסט?
הסבירו מדוע הם אינם מתאימים.

שאלה 25

באחד המשפטים שלפניכם חסר הפועל **מחזר**.

סמנו את המשפט.

- 1 ☐ ההיסטוריון _____ את כל פרטי האירוע.
- 2 ☐ הלקוח _____ את הבקבוקים הריקים לחנות.
- 3 ☐ ראש צוות הסיוע _____ ואמר שאין צורך בעזרה נוספת.
- 4 ☐ כתב הטלוויזיה _____ כתבה ישנה – הוסיף לה תמונות ושידר אותה שוב.
-

שאלה 26

סמנו ✓ ליד **שתי המטרות העיקריות** של דף המידע.

- _____ (1) לתאר יתרונות וחסרונות של הקומפוסט.
- _____ (2) לתאר שיטות שונות של שימוש בקומפוסט.
- _____ (3) לשכנע בחשיבות של הכנת קומפוסט.
- _____ (4) לשכנע בחשיבות של שתילת צמחים בחצר הבית.
- _____ (5) להנחות כיצד לטפח את הגינה בחצר הבית.
- _____ (6) להנחות כיצד להכין קומפוסט.

שאלה 27

למי מיועד דף המידע "קומפוסט בחצר הבית – הנחיות למשתמשים"?

1. ☐ לציבור הרחב
2. ☐ למגדלי מזון אורגני
3. ☐ לחקלאים ולגננים
4. ☐ לפעילי איכות הסביבה

.....

שאלה 28

לפניכם רשימת פעולות שיש לבצע כדי להכין קומפוסט ולהשתמש בו.

סדרו אותן בסדר המתאים, לפי דף המידע.

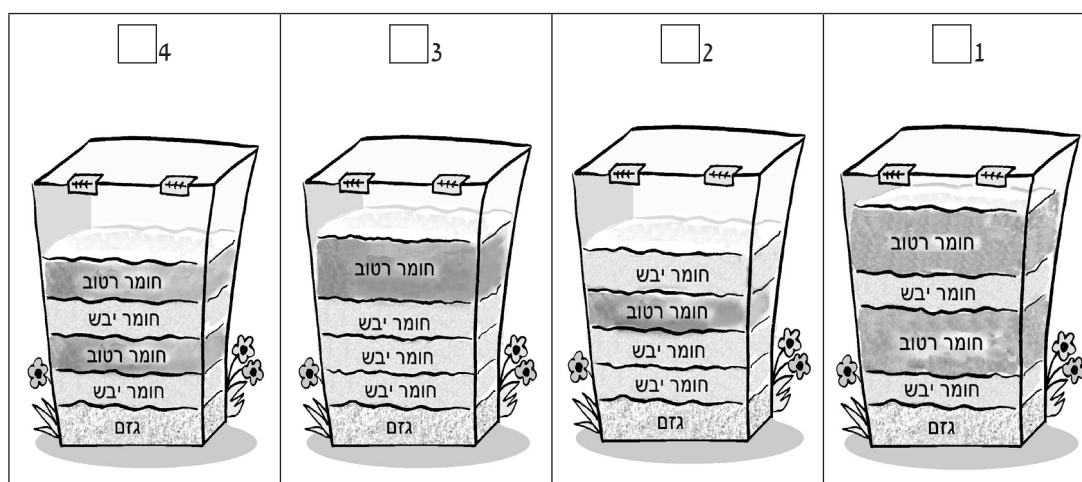
כתבו מספרים מ-1 עד 4 ליד המשפטים.

- ☐ ממלאים מְּכָל בגזם, בחומר רטוב ובחומר יבש.
- ☐ 5 מדשנים את הגינה.
- ☐ מציבים במטבח שני פחי אשפה נפרדים לסוגי הפסולת השונים.
- ☐ מאחסנים את הקומפוסט המוכן בשקים או בעֶרְמָה במקום מוצל.
- ☐ מערבבים את עֶרְמַת הפסולת ומוסיפים לה מים.

שאלה 29

בפסקה שכותרתה "כיצד מכינים קומפוסט?" כתוב:
 "מעל לגזם יש להוסיף לסירוגין כמויות שוות של חומר יבש... ושל חומר
 רטוב..."

לפי המשפט הזה, כיצד תיראה העֲרֵמָה בִּמְכַל הקומפוסט?
 סמנו את התשובה הנכונה.

שאלה 30

בפסקה שכותרתה "תחזוקה", בשלוש השורות האחרונות, כתוב:
 "מְכַל קומפוסט המתוחזק פְּאֹת אינו מפיץ ריחות רעים".
 הביאו שתי דוגמאות לְתַחזוֹק יָאוֹת, לפי הכתוב באותה הפסקה.

1.

2.

שאלה 31

סמנו ליד כל אחת מהשאלות שלפניכם אם יש או אין לה תשובה בדף המידע.

השאלה	יש	אין
1. באיזו עונה כדאי להכין קומפוסט?	☐ ₁	☐ ₂
2. כמה זמן נמשכת הכנה של קומפוסט?	☐ ₁	☐ ₂
3. כיצד יודעים מתי קומפוסט מוכן?	☐ ₁	☐ ₂
4. כמה זמן אפשר להשתמש בקומפוסט לאחר שהוא מוכן?	☐ ₁	☐ ₂

.....

שאלה 32

לפניכם שני משפטים.

כתבו אותם בצורת **ציווי רבים**.

דוגמה: יש להפריד בין הפסולת האורגנית לפסולת אחרת.
פפריד! בין הפסולת האורגנית לפסולת אחרת!

1. יש להציב במטבח שני פחי אשפה.

במטבח שני פחי אשפה! _____

2. את התוצר הסופי יש לאחסן בשקים.

את התוצר הסופי בשקים! _____

שאלה 33

בפסקה שכותרתה "הקומפוסט מוכן!" כתוב:

"ריחו כריח אדמת יער אחרי הגשם..."

סמנו את המשפט שבו לִכ יש משמעות זהה למשמעות שיש לִכ בצירוף **כריח אדמת יער**.

- ☐ 1 כל אדם מייצר בממוצע **כשני** ק"ג פסולת ביום.
- ☐ 2 יש להוסיף לסירוגין **כמויות** שוות של...
- ☐ 3 העֲרָמָה צריכה להיות לחה **כמטלית** סחוטה...
- ☐ 4 **ככל** שהמרכיבים קטנים יותר, כך תהליך הפירוק מהיר יותר.

בהצלחה!

כל הזכויות שמורות למדינת ישראל, משרד החינוך, ראמ"ה. השימוש במסמך זה, לרבות הפריטים שבו, מוגבל למטרות לימוד אישיות בלבד או להוראה ולבחינה על ידי מוסד חינוך בלבד, לפי הרשאה מפורשת למוסד חינוך באתר ראמ"ה. זכויות השימוש אינן ניתנות להעברה. חל איסור מפורש לכל שימוש מסחרי וכן לכל מטרה אחרת שאינה מסחרית. אין להעתיק, להפיץ, לעבד, להציג, לשכפל, לפרסם, להנפיק רישיון, ליצור עבודות נגזרות בין על ידי המשתמש ובין באמצעות אחר לכל מטרה או למכור פריט מפרטי המידע, התוכן, המוצרים או השירותים שמקורם במסמך זה. תוכן המבחנים, לרבות טקסט, תוכנה, תמונות, גרפיקה וכל חומר אחר המוכל במסמך זה, מוגן על ידי זכויות יוצרים, סימני מסחר, פטנטים או זכויות יוצרים וקניין רוחני אחרות, ועל פי כל דין; כל זכות שאינה ניתנת במסמך זה במפורש, דינה כזכות שמורה.

30-01-08-01-01-012-013-05

302

מבחן 30 בעברית לכיתה ח', נוסח א'